

УДК 781.7.071.2(430)"18":784.3

DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum2-43.14>

Німенська Жанна Валентинівна

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
старший викладач кафедри сценічної мови

e-mail: j.nimenska@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-4413-1876

Жанрово-стильові засади шубертівської *deutsche Kunstlied* як «ключ» до виконавської інтерпретації

У статті проаналізовано шубертівську *deutsche Kunstlied* як жанрово-стильовий феномен, де поетичне слово й музична драматургія вибудовують цілісний художній простір, що вимагає від виконавця високого рівня інтерпретаційної рефлексії. Попри тривалу наукову традицію вивчення спадщини композитора, малодослідженою залишається сфера застосування стильових параметрів *Lied* у практиці вокального опрацювання, зокрема питання формування цілісної інтерпретаційної концепції творів. Метою роботи є виявлення жанрово-стильових засад шубертівської пісні та визначення їхньої ролі у будівництві узгодженого виконавського трактування. Новизна дослідження полягає в інтерпретаційно орієнтованій систематизації жанрово-стильових ознак шубертівської *deutsche Kunstlied* як комплексу виконавських орієнтирів, що визначаються взаємодією типу форми, словесно-музичної драматургії та співвідношення вокальної і фортепіанної партій. Висвітлено синергійну драматургічну функцію фортепіанної фактури та встановлено визначальну роль поетичного тексту у формуванні інтонаційно-декламаційного профілю вокальної інтерпретації.

Ключові слова: *deutsche Kunstlied*; Франц Шуберт; жанрово-стильові особливості; вокальна інтерпретація; музично-поетична драматургія; взаємодія; камерно-вокальна лірика; виконавська практика.

© Видавець ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2026.

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-SA 4.0.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Постановка проблеми.

Камерно-вокальна музика, зокрема жанр *deutsche Kunstlied*, посідає визначне місце в європейській музичній традиції, синтезуючи музичну та поетичну виразність. Особливого значення у становленні цього жанру набула творчість Ф. Шуберта, який став фундатором традиції німецької художньої пісні романтичної доби. Шубертівська *Lied* виводить вокальну мініатюру на рівень масштабної драматургічної структури, що потребує від виконавця не лише володіння технікою співу, а й глибокого розуміння жанрових і стилістичних засад твору.

Попри постійні численні музикознавчі дослідження шубертівської спадщини (Антонова & Чеботар, 2023; Кочнєв, 2025; Тан Цзіньюй, 2025; Чепелюк, Панасюк & Коцюрба, 2023), які засвідчують її неперебутню цінність, недостатньо опрацьованими залишаються питання, пов'язані з практичним значенням жанрово-стильових характеристик *Lied* як основи інтерпретаційної роботи співака. Зокрема, бракує ґрунтового аналізу типологічних моделей пісень композитора, взаємодії вокальної лінії та фортепіанного акомпанементу, а також фонетичних чинників, що впливають на побудову вокальної декламації у німецькомовному середовищі. Актуальність проблеми зумовлюється також потребою вдосконалення вивчення виконавських засад німецької *deutsche Kunstlied* в академічній вокальній освіті, де пісня має розглядатися не лише як навчальний репертуар, а як важливий інструмент формування інтонаційно-сміслового мислення, розвитку мовної чутливості, сценічної уваги й аналітичного підходу до музичного тексту. У цьому контексті виникає потреба у комплексному осмисленні жанрово-стильової природи шубертівської *deutsche Kunstlied* як методологічної основи для побудови її професійної виконавської інтерпретації.

Наукова новизна пропонованого дослідження полягає в систематизації жанрово-стильових ознак шубертівської *deutsche Kunstlied* у виконавському аспекті – як комплексу інтерпретаційних орієнтирів, що формуються в результаті взаємодії типу форми, словесно-музичної драматургії та співвідношення вокальної і фортепіанної партій.

Мета дослідження – окреслити жанрово-стильові особливості *deutsche Kunstlied* у творчості Ф. Шуберта як методологічне підґрунтя формування цілісної вокальної інтерпретації, беручи до уваги типологію пісенних форм, поетико-музичну драматургію та взаємодію вокальної лінії й фортепіанного супроводу. На основі аналітичних спостережень визначаються інтерпретаційно орієнтовані підходи, релевантні академічній вокальній практиці.

Основні завдання дослідження:

- проаналізувати наукові джерела, присвячені творчості Ф. Шуберта, у контексті становлення та художньої еволюції жанру *deutsche Kunstlied*;

- визначити структурно-драматургічні моделі шубертівських пісень та особливості їхньої інтонаційно-гармонічної організації;

- дослідити взаємодію вокальної партії та фортепіанного супроводу як ключового чинника розвитку художньої драматургії *Lied*;

- узагальнити жанрово-стильові засади шубертівської *Lied* як основу формування інтерпретаційних підходів у академічній вокальній практиці;

- обґрунтувати перспективи подальших міждисциплінарних досліджень шубертівської *Kunstlied* у контексті музикознавства, вокальної педагогіки, філософії мистецтва та міжкультурної інтерпретації.

Останні дослідження та публікації за темою. Вагомим науковим і аналітичним підґрунтям для всебічного вивчення постаті Ф. Шуберта, його творчої спадщини та естетичних засад німецького романтизму є книга Петера Гюльке «*Franz Schubert und seine Zeit*» (Gülke, 2002), що висвітлює життя й творчість композитора в контексті культурно-історичних процесів його доби, наголошуючи на стильових особливостях, жанровій еволюції та суспільних викликах, які сформували індивідуальну манеру Ф. Шуберта. Збірка листів і нотаток у виданні Г. Верле «*Franz Schubert in seinen Briefen und Aufzeichnungen*» (Werle, 1952), розкриваючи внутрішній світ композитора, його

роздуми про мистецтво, життєві труднощі та творчі інтенції, є незамінним джерелом для біографічного й психологічного аналізу його музичної спадщини. У праці Альфреда Айнштайна «*Schubert. Ein musikalisches Porträt*» (Einstein, 1952) представлено глибокий музикознавчий портрет митця, в якому аналітика його стилю поєднується з проникливою інтерпретацією образу композитора як новатора у царині *deutsche Kunstlied* і камерної музики.

Дослідження Ганса Кьольтша «*Franz Schubert in seinen Klavier-sonaten*» (Kölzsch, 1927) зосереджується на фортепіанній творчості Шуберта, демонструючи її оригінальність і вагомість у формуванні романтичної фортепіанної школи, зокрема через аналіз драматургії, гармонічних рішень і художніх образів фортепіанних сонат композитора. Письменник Петер Гертлінг у своєму художньо-документальному творі «*Schubert. 12 Moments musicaux und ein Roman*» (Härtling, 2003) крізь призму літературної реконструкції та емоційно забарвленої прози створює багатовимірний психологічний образ композитора, наближаючи його постать до сучасного читача. Оновлене видання «Тематичного каталогу» Отто Еріха Дойча (Deutsch & Wakeling, 1995) та доступний онлайн в Музичній бібліотеці IMSLP (Petrucci) структурований перелік творів Ф. Шуберта (List of works by Franz Schubert, n.d.) забезпечують огляд усього його творчого доробку, що є незамінною опорою для науковців, виконавців і музичних аналітиків.

В українському музикознавчому дискурсі, присвяченому вокальній творчості Франца Шуберта, важливе місце посідають дослідження О. Г. Рощенко, які окреслюють глибинний зв'язок між біографічним виміром, образною системою та музично-поетичною драматургією шубертівської *deutsche Kunstlied*. У статті «Заломлення теми поневірянь у піснях Ф. Шуберта» (Рощенко-Авер'янова, 1994) дослідниця наголосила на символіці екзистенційних мотивів у *Lieds* композитора, а в монографії «Нова міфологія романтизму та музика (проблеми енциклопедичного аналізу музики)» (Рощенко, 2004) проаналізувала

філософсько-естетичні основи романтичного світогляду, у контексті якого формується й поетика *Deutsche Kunstlied*.

Ці ідеї знайшли подальший розвиток у публікаціях авторки запропонованої статті, що висвітлюють виконавські аспекти шубертівської пісні. У доповіді на міжнародній конференції в Роттердамі (Німенська, 2024b) увагу сфокусовано на ролі поетичного слова як структуротворчого елементу виконавської інтерпретації; в іншій доповіді (Німенська, 2023) і статті (Німенська, 2024a) аналізуються історико-виконавські традиції німецької мистецької пісні, а також простежується процес «камернізації» *bel canto* у шубертівських *Lieder*, що відбиває взаємодію італійської вокальної манери з німецькою поетичною драматургією.

Водночас у західному музикознавстві значний внесок у дослідження жанру *deutsche Kunstlied* зробили С. Юенс та Р. Голлмарк. Зокрема, С. Юенс (Youens, 1991, 1999) розкриває глибинну взаємодію поетичного тексту і музичної інтонації у піснях Ф. Шуберта, аналізує роль поетів у формуванні жанру *Lied* та принципи музичного «прочитання» слова. Збірник під редакцією Р. Голлмарка (Hallmark, 2009) узагальнює історію розвитку німецької пісні XIX століття, висвітлюючи її жанрову типологію, стильові особливості та виконавські аспекти.

У такий спосіб поступово формується цілісне бачення *deutsche Kunstlied* як жанру, що поєднує глибоку філософсько-символічну наповненість із високими вимогами до інтерпретатора в аспекті вокально-стилістичної точності та текстоцентричної виразності; проте залишається актуальним і потребує подальшого теоретичного узагальнення й практичного осмислення побудова вокальної інтерпретації шубертівської *deutsche Kunstlied* з огляду на поетико-музичну драматургію, мовну фонетику та виконавську педагогіку.

Методологія дослідження. Робота ґрунтується на комплексному методологічному підході, що охоплює історико-культурний, інтонаційно-стильовий та виконавсько-інтерпретаційний аналіз камерно-

вокальної спадщини Ф. Шуберта. Матеріалом дослідження стали нотні тексти найбільш показових зразків жанру *deutsche Kunstlied*, зокрема «*Gretchen am Spinnrade*», «*Erlkönig*», «*An die Musik*», що дозволяють простежити еволюцію жанрових та стильових моделей у контексті романтичної естетики.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Жанрово-стильова своєрідність *Deutsche Kunstlied* у творчості Ф. Шуберта виявляється насамперед у синтезі поетичного змісту та музичної драматургії, що репрезентує новий етап розвитку камерно-вокального мистецтва романтичної доби. У спадщині композитора пісня постає не лише як форма інтимного ліричного висловлювання, а як складна художня структура, що передбачає багаторівневу інтерпретацію тексту – як поетичного, так і музичного. В основі шубертівської *Deutsche Kunstlied* – намагання художньо «перекласти» поетичну метафору у відповідну інтонаційну, гармонічну й ритмічну формулу, що потребує від виконавця глибокого аналітичного підходу до змісту твору.

Наприклад, пісня Ф. Шуберта «*Gretchen am Spinnrade*» («Гретхен за прядкою») на слова Й. В. Гете (із «Фауста») є визначним зразком німецької *Deutsche Kunstlied* початку XIX століття, який уособлює естетику романтизму та демонструє новаторський підхід до вокально-фортепіанної драматургії. Створена у 1814 році, ця композиція стала етапною в історії жанру як втілення інтимного психологічного монологу. В основі твору – глибоко емоційне розкриття внутрішнього світу героїні, яка поринає у спогади про свого коханого. Також у творі відчутна оперна тенденція – так звана «опернізація» *Lied* завдяки наскрізному розвитку, драматичній насиченості та майже театральній виразності, що надає твору рис невеликої вокальної сцени. Музична форма пісні наближається до рондо (A–B–A'–C–A") з рефреном «*Meine Ruh ist hin*», що символізує нав'язливе, болісне повернення до стану неспокою. Фортепіанна фактура відіграє ключову семантичну функцію: безперервна фігурація шістнадцятими в правій

руці імітує обертання прядки як звукову метафору одночасно фізичної дії та внутрішньої тривоги. Ліва рука з її монотонною опорною структурою створює ефект педалі, посилюючи відчуття зацикленості та психологічного тиску. Вокальна партія відзначається кантиленністю, гнучкістю фразування, емоційною динамікою й драматургічним розвитком: від стриманого вступу до кульмінації в описі образу Фауста, де мелодія сягає пікової експресії. Гармонічна мова твору збагачена хроматизмом та модуляціями, які підкреслюють зміни душевного стану Гретхен, коливаючись між *a-moll*, *C-dur* і *F-dur*. Завершення пісні має надзвичайну виразну силу: тема повертається, але у приглушеному звучанні, що згасає до максимального *piano*, передаючи емоційне спустошення героїні. Кінцева каденція на тоніці *a-moll* залишає слухача у відкритому драматичному полі – без надії на розв'язання, у трагічному колі страждання.

Таким чином, «*Gretchen am Spinnrade*» – не просто вокальна мініатюра, а втілення психологічного виміру жіночого страждання, закріплене в інтонаційній драматургії, фортепіанному супроводі й глибокій поетично-музичній символіці твору. Композиція постає як еталон романтичної *Lied* та одна з вершин ранньої творчості Шуберта.

Ще одним, не менш видатним, твором Ф. Шуберта на поетичний текст Й. В. Гете та одним із найвиразніших зразків німецької романтичної пісні є балада «*Erlkönig*» («Лісний цар»), написана у 1815 році. Це драматичний вокальний монолог, у якому втілено глибокий психологізм, експресію та новаторську для свого часу вокально-фортепіанну драматургію. Важливою ознакою цієї композиції також є процес опернізації *Lied*: багатоголосся образів¹, наративна структура, драматичне музичне розгортання з трагічним розв'язанням-кульмінацією, постдраматичний епілог надають творові рис сценічної дії, близької до оперної.

¹ Нагадаймо, що в основі твору – моторошна балада про батька, який везе хворого сина верхи нічною дорогою, тоді як хлопчик бачить і чує фантастичну істоту – Лісового царя (*Erlkönig*), що намагається заманити його у світ мертвих.

Композитор геніально передає чотири образи, присутні в поетичному шедеврі Й. В. Гете (оповідач, батько, син і Лісовий цар) за допомогою одного вокального голосу, змінюючи регістр, динаміку, інтонаційне забарвлення та ритмічний малюнок мелодичної лінії. Оповідач говорить рівно й нейтрально, батько – низьким, заспокійливим тоном, дитина – з піднесеною, тривожною інтонацією, а Лісовий цар – м'яко й привабливо, але з прихованою загрозою.

Фортепіанна партія відіграє ключову роль у побудові драматургії шубертівської пісні. Безперервні фігурації шістнадцятих у правій руці змальовують шалений галоп коня, створюючи постійне напруження та динамізуючи рух. У момент кульмінації (такти 139–144) музика досягає апогею: шалений темп, *forte*, синкоповані ритми відображають розпач батька, який мчить стрімголов у надії врятувати сина. І раптово – речитативний злам у 145 такті: музичний потік різко обривається, й голос-оповідач повідомляє жахливу правду: «*In seinen Armen das Kind war tot*» («В його обіймах дитина була мертва»).

Закінчення твору (*Andante*) проникнуте тишею й смиренням: розвиток подій завершено, гармонічний і фактурний рух затихають, формуючи музичний епілог – символічний простір смерті, де емоції вже вичерпані. Таким чином, фінал набуває рис катарсису: внутрішнє трагічне напруження сягнуло межі, й на зміну жаху приходить мовчазне прийняття неминучого.

Отже, у «*Erlkönig*» Ф. Шуберт майстерно поєднує виразність вокальної та інструментальної партій, спрямовуючи їх на відтворення психологічної глибини та драматичної сили поетичних образів, трансформуючи *Lied* у справжню оперну сцену в мініатюрі, яка водночас постає як універсальний символ: страху, втрати та безсилля перед фатальним.

Також до найвідоміших і найінтимніших опусів Ф. Шуберта, де знайшли вираз поетична й філософська сторони німецької романтичної художньої традиції, належить пісня «*An die Musik*» («До музики») на слова Франца фон Шобера, написана у 1817 році.

Пісня є зразком камерної вокальної мініатюри, в якій сконцентровано ідею мистецтва як духовного прихистку та метафізичного провідника людини у складні періоди її життя. Основна ідея твору – щира подяка музиці, що «підносить у кращі світи», коли реальність виявляється ворожою чи надмірно складною, вираз глибокої екзистенційної потреби в мистецтві як у внутрішній опорі, коли музика постає не лише як естетична насолода, а як трансцендентна сила, здатна долати життєві негаразди й повертати людині сенс існування. У поетичних рядках Ф. фон Шобера Ф. Шуберт, чия творчість позначена філософською й чуттєвою глибиною, знаходить відображення власного ставлення до музики як екзистенційного «тихого рятівника».

Пісня побудована у куплетно-варіаційній формі (AA'). Ф. Шуберт насичує повтори варіативністю гармонічного плану, динаміки, нюансування й фортепіанної фактури, завдяки чому друга строфа звучить як нова інтонаційна хвиля. Отже, композитор не лише уникає механічності повтору, а й розгортає внутрішній драматичний рух, який у другому куплеті сягає емоційно-сислової кульмінації. Вокальна лінія вирізняється плавним розгортанням кантилени, близької до щирої мовленнєвої інтонації, що дозволяє зберегти природну виразність поетичного слова. Мелодія витримана в дусі піднесеного гімну, але не втрачає камерної інтимності. Вдячність, замилювання, внутрішня зосередженість виливаються в емоційне піднесення на словах «*Du holde Kunst*», де відбувається мелодичний злет, підкреслений агогікою й динамікою. Партія фортепіано виконує функцію не лише акомпанементу, а й емоційного контрапункту. У правій руці – акордова пульсація, що створює ефект легкого коливання, витонченої прозорості як вираз стану духовної піднесеності. У лівій руці – мелодизована, розмірено-співуча лінія баса, що надає вокальний мелодії опору, врівноважуючи її емоційний злет. Прозора, без перевантаження, фактура, дбайливо витримані динамічні рівні та агогічна пластика сприяють створенню медитативного настрою.

Невипадково пісня написана в тональності *D-dur*, що традиційно асоціюється зі світлом, спокоєм і внутрішньою гармонією. Гармонічна мова твору – переважно діатонічна, з м'якими відхиленнями у споріднені тональності, що підкреслює споглядальний характер твору. Гармонічні відхилення не лише не створюють конфлікту, навпаки, вони підкреслюють атмосферу тихих роздумів, підсилюючи відчуття тепла й вдячності.

Отже, «*An die Musik*» – не лише вокальний шедевр, а й філософська декларація – коротка, але ємна формула романтичного світогляду, згідно з яким мистецтво здатне протистояти екзистенційній порожнечі. Саме завдяки змістовому багатству та інтонаційній простоті ця пісня залишається однією з найулюбленіших у вокальному репертуарі, зокрема як твір-закриття концертів, що резонує з катарсичним настроєм глядача після прослуховування музичних творів своїм особистим, позажанровим змістом.

Висновки.

Deutsche Kunstlied у творчості Ф. Шуберта репрезентує якісно новий етап розвитку європейського камерно-вокального мистецтва, пов'язаний із переосмисленням природи пісенного жанру. У шубертівському трактуванні *Lied* виходить за межі камерної мініатюри чи ліричного музичного «супроводу» до поетичного тексту й постає як цілісний художній організм, у якому слово, мелодика, гармонія, фактура та драматургічний розвиток формують багаторівневу систему смислів. Така цілісність визначає особливий статус жанру, в межах якого вокальна інтерпретація потребує одночасного охоплення музичного, поетичного й драматургічного вимірів.

Жанрово-стильові засади шубертівської *deutsche Kunstlied* мають не лише історико-теоретичне, а й безпосереднє виконавське значення, оскільки формують систему орієнтирів для професійного прочитання твору. До них належать тип композиційної побудови, характер словесно-музичної драматургії, принципи вокальної декламації, інтонаційно-гармонічна логіка розвитку та функціональна роль фортепіанної

партії. Отже, *Lied* виступає як інтерпретаційна модель, у якій кожен елемент музичного тексту має спрямованість на створення цілісного художнього образу.

Однією з ключових рис шубертівського стилю є органічний синтез поетичного слова й музично-драматургічної складової. Поетичний текст визначає не лише змістову площину, а й інтонаційно-декламаційну організацію вокальної партії, характер фразування, динамічний розвиток і логіку кульмінацій. Водночас музика розкриває приховані психологічні та символічні виміри поетичного образу, перетворюючи *Lied* на форму глибокого художнього «прочитання» слова, що вимагає від виконавця відтворення не лише прямого змісту, а й підтексту та внутрішньої драматургії поетичного тексту.

Фортепіанна партія також є активним носієм художнього змісту. Вона моделює загальний настрій, смислову та звукову атмосферу твору, психологічні стани й почуття ліричного героя та ритм внутрішнього розвитку образу, формуючи разом із вокальною лінією єдину смислову систему. Відповідно, інтерпретація шубертівської пісні має базуватися на ансамблевому мисленні, яке передбачає рівноправну взаємодію голосу й фортепіано.

Таким чином, у піснях Ф. Шуберта поетичний текст визначає не лише смислові, а й інтонаційно-декламаційні параметри вокальної інтерпретації, а фортепіанний супровід виконує синергійну драматургічну функцію.

Аналіз пісень «*Gretchen am Spinnrade*», «*Erlkönig*», «*An die Musik*» засвідчує різноманітність драматургічних моделей у межах жанру. Перший із творів репрезентує тип психологічного монологу, зосередженого на внутрішньому переживанні; другий – баладну сцену з багатоплановою образною структурою; третій – споглядальний тип висловлювання, демонструючи широту художнього діапазону шубертівської *Lied* – від інтимної лірики до глибокого драматизму та філософського узагальнення.

Професійна виконавська інтерпретація шубертівської *deutsche Kunstlied* потребує синтезу технічної майстерності з розвинуеною інтерпретаційною свідомістю. Вона передбачає точність інтонації, гнучкість нюансування, чутливість до поетичного тексту, мовної артикуляції та ансамблевої взаємодії. Так, за результатами дослідження встановлено, що тип форми безпосередньо впливає на виконавську стратегію. Строфічні, варіантно-строфічні та наскрізні моделі визначають відповідні принципи інтонаційного розвитку, динамічної побудови й темпоритмічної організації твору, що вимагає від виконавця розуміння форми як процесу розгортання змісту. Тенденція опернізації *Lied*, яка проявляється у посиленні драматичного начала, сценічної інтонації, рольовому моделюванні та кульмінаційній спрямованості розвитку, дозволяє вмішувати значну емоційну й психологічну напругу в межах камерної форми, що висуває до виконавця вимоги поєднання технічної досконалості зі стилістичною обізнаністю та драматургічною виразністю.

Таким чином, *Lied* виступає як важливий засіб формування аналітичного, текстоцентричного й стилістично виваженого виконавського мислення.

Результати дослідження дозволяють розглядати жанрово-стильові засади шубертівської *deutsche Kunstlied* як методологічне підґрунтя формування виконавської інтерпретації. Їх систематизація у виконавському аспекті відкриває можливості для поєднання теоретичного аналізу з практикою вокального виконання та поглиблює взаємозв'язок між музикознавством і виконавським мистецтвом.

Отже, *deutsche Kunstlied* Ф. Шуберта постає не лише як визначний жанровий феномен романтичної доби, а як особливий тип художнього мислення, що втілює єдність слова, музики та інтерпретації, зберігаючи актуальність для сучасної вокальної педагогіки, концертної практики та міждисциплінарних досліджень.

Перспективи дослідження. Подальше вивчення жанрово-стильової парадигми шубертівської *Deutsche Kunstlied* відкриває

широкі можливості для міждисциплінарних досліджень, що охоплюють не лише музикознавчий, а й літературознавчий, філософський, психологічний та педагогічний аспекти. Одним із перспективних напрямів є компаративний аналіз інтерпретацій *Lied* у контексті вокальних шкіл різних національних традицій, що дозволить осмислити специфіку виконавських трактувань у діяхронічному та культурологічному вимірах.

ЛІТЕРАТУРА

- Антонова, О. & Чеботар, О. (2023). Феномен автоцититування в музиці Франца Шуберта: від пісень до інструментальних творів. *Київське музикознавство*, (1), 45–54. <https://doi.org/10.33643/kmus.2024.01.04>
- Кочнев, В. Г. (2025). Поетика сонатної форми у Ф. Шуберта: від композиційного принципу до виконавського переживання. *Музичне мистецтво і культура*, (43), 175–191. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2025-43-13>
- Німенська, Ж. В. (2024а). Німецька мистецька пісня у творчості Ф. Шуберта: принципи автентичного вокального виконання. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 72, 88–95. <https://doi.org/10.34064/khnum1-72.06>
- Німенська, Ж. В. (2023). Камернізація італійського стилю *bel canto* в німецькій мистецькій пісні Ф. Шуберта. У М. Дербас (Ред.), *Музична і театральна історія: події, факти, коментарі: тези доповідей за матеріалами III Черкашинських читань, 24–25 листоп. 2023 року, Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського* (сс. 202–210). Суми: Триторія.
- Німенська, Ж. В. (2024b). Роль слова в німецькій *Lied* Ф. Шуберта: виконавський аспект. У XXXI Міжнародна науково-практична конференція «Методологічні аспекти освіти: досягнення та перспективи», 6–9 серпня 2024 р. (сс. 16–19). Роттердам: International Science Group. <https://isg-konf.com/methodological-aspects-of-education-achievements-and-prospects/>
- Рощенко, О. Г. (2004). *Нова міфологія романтизму та музика (проблеми енциклопедичного аналізу музики)*. Харків: ХНУРЕ.
- Рощенко-Авер'янова, О. Г. (1994). Заломлення теми поневірянь у піснях Ф. Шуберта. У Г. Ганзбург (Ред.), *Шуберт та шубертіанство: 36 матеріалів наукового музикознавчого симпозіуму [Фестиваль «Харківські асамблеї»]*, (сс. 17–32). Харків: [б. м.].

- Тан Цзіньюй (2025). Шубертіанство в музичній культурі XIX–XX століть як культурний код європейської камерно-вокальної традиції. *Аспекти історичного музикознавства*, 40, 154–169. <https://doi.org/10.34064/khnum2-40.08>
- Чепелюк, В. А., Панасюк, С. Л., & Коцюрба, Н. Є. (2023). «Зимова подорож» Франца Петера Шуберта у фаховій підготовці здобувача вищої мистецької школи: соціокультурний та виконавський аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 66(3), 86–93. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-13>
- Deutsch, O. E., Wakeling, D. R. (1995). *The Schubert Thematic Catalogue*. Dover Publications.
- Einstein, A. (1952). *Schubert. Ein musikalisches Porträt*. Zürich: Pan-Verlag.
- Gülke, P. (2002). *Franz Schubert und seine Zeit*. Laaber: Laaber-Verlag.
- Hallmark, R. (Eds.). (2009). *German Lieder in the nineteenth century*. Routledge.
- Härtling, P. (2003). *Schubert. 12 moments musicaux und ein Roman*. München: Dt. Taschenbuch-Verlag.
- Kölzsch, H. (1927). *Franz Schubert in seinen Klaviersonaten*. Leipzig: Breitkopf & Härtel.
- List of works by Franz Schubert* (n.d.). IMSLP: Petrucci Music Library. https://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Franz_Schubert
- Werle, H. (1952). *Franz Schubert in seinen Briefen und Aufzeichnungen*. Leipzig: S. Hirzel Vlg.
- Youens, S. (1991). *Retracing a winter's journey: Franz Schubert's Winterreise*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Youens, S. (1999). *Schubert's poets and the making of Lieder*. Cambridge: Cambridge University Press.

REFERENCES

- Antonova, O., & Chebotar, O. (2023). The phenomenon of auto-citation in the music by Franz Schubert: From songs to instrumental works. *Kyiv musicology*, (1), 45–54. <https://doi.org/10.33643/kmus.2024.01.04> [in Ukrainian].
- Chepeliuk, V. A., Panasiuk, S. L., & Kotsiurba, N. Ye. (2023). “Winterreise” by Franz Peter Schubert in the professional training of a higher art school student: Socio-cultural and performance aspects. *Current issues of the humanities*, 66(3), 86–93. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-13> [in Ukrainian].
- Deutsch, O. E., Wakeling, D. R. (1995). *The Schubert Thematic Catalogue*. Dover Publications [in English].
- Einstein, A. (1952). *Schubert. Ein musikalisches Porträt [Schubert. A musical portrait]*. Zürich: Pan-Verlag [in German].

- Gülke, P. (2002). *Franz Schubert und seine Zeit [Franz Schubert and his time]*. Laaber: Laaber-Verlag [in German].
- Hallmark, R. (Eds.). (2009). *German Lieder in the nineteenth century*. Routledge [in English].
- Härtling, P. (2003). *Schubert. 12 moments musicaux und ein Roman [Schubert. 12 musical moments and a novel]*. München: Dt. Taschenbuch-Verlag [in German].
- Kochnev, V. H. (2025). The poetics of sonata form in the works by F. Schubert: From compositional principle to performance experience. *Music art and culture*, (43), 175–191. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2025-43-13> [in Ukrainian].
- Kölzsch, H. (1927). *Franz Schubert in seinen Klaviersonaten [Franz Schubert in his piano Sonatas]*. Leipzig: Breitkopf & Härtel [in German].
- List of works by Franz Schubert* (n.d.). IMSLP: Petrucci Music Library. https://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Franz_Schubert [in English].
- Nimenska, Zh. (2024a). German art song in F. Schubert's work: principles of authentic vocal performance. *Problems of interaction of art, pedagogy & theory and practice of education*, 72, 88–95. <https://doi.org/10.34064/khnum1-72.06> [in Ukrainian].
- Nimenska, Zh. V. (2024b). The role of the word in F. Schubert's German Lied: the performance aspect. In *Proceedings of the XXXI International Scientific and Practical Conference "Methodological Aspects of Education: Achievements and Prospects"*, Rotterdam, Netherlands, 2024 (pp. 16–19). International Science Group. <https://isg-konf.com/methodological-aspects-of-education-achievements-and-prospects/> [in Ukrainian].
- Nimenska, Zh. V. (2023). Chamberization of the Italian bel canto style in the German art song by F. Schubert. In M. Derbas (Ed.), *Musical and theatrical history: events, facts, comments: abstracts of reports based on materials from the III Cherkashyn Readings, 24–25 November 2023, Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts* (pp. 202–210). Sumy: Trytoriia [in Ukrainian].
- Roshchenko, O. H. (2004). *New mythology of Romanticism and music (problems of encyclopedic analysis of music)*. Kharkiv: KhNURE [in Ukrainian].
- Roshchenko-Averianova, O. H. (1994). Refraction of the theme of wandering in F. Schubert's songs. In H. Hanzburg (Ed.), *Schubert and Schubertianism: Collection of materials of the scientific musicological symposium [Festival "Kharkiv Assemblies"]*, (pp. 17–32). Kharkiv: [n.d.] [in Russian].
- Tang Jinyu (2025). Schubertianism in the musical culture of the 19th – 20th centuries as a cultural code of the European chamber and vocal tradition. *Aspects of historical musicology*, 40, 154–169. <https://doi.org/10.34064/khnum2-40.08> [in Ukrainian].

- Werle, H. (1952). *Franz Schubert in seinen Briefen und Aufzeichnungen* [*Franz Schubert in his letters and notes*]. Leipzig: S. Hirzel Vlg [in German].
- Youens, S. (1991). *Retracing a winter's journey: Franz Schubert's Winterreise*. Ithaca and London: Cornell University Press [in English].
- Youens, S. (1999). *Schubert's poets and the making of Lieder*. Cambridge: Cambridge University Press [in English].

Zhanna Nimenska

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
Senior lecturer at the Stage Language Department
e-mail: j.nimenska@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-4413-1876

Genre and style principles of Schubert's *Deutsche Kunstlied* as a “key” to performance interpretation

Statement of the problem. *Franz Schubert's chamber and vocal work, which laid the foundations of the Deutsche Kunstlied genre, occupies a central place in European musical culture. Despite the considerable amount of musicological research, the practical application of the genre-stylistic features of Schubert's Lied in performance practice remains insufficiently studied. In particular, the typology of song forms, the principles of the interaction of the vocal line and piano accompaniment need clarification.*

Objectives, methods, and novelty of the research. *The purpose of the study is to outline the genre-stylistic features of Schubert's Kunstlied as a methodological basis for the formation of a complete vocal interpretation, taking into account the typology of song forms, poetic-musical dramaturgy, and the interaction of the vocal line and piano accompaniment, which allows defining interpretation-oriented approaches relevant to modern academic vocal practice. The novelty of the study consists in the implementation of a holistic musicological and performance analysis, which is a methodological instrument of the research, to Schubert's Deutsche Kunstlied with the aim to delineate the genre-stylistic parameters that determine the formation of the vocalist's interpretive strategy.*

Research results. *Within the framework of the work, scientific sources dedicated to the work of F. Schubert, the structural and dramaturgical models of his songs and the peculiarities of their intonation and harmonic organization are considered, the specifics of the interaction of the vocal part and the piano*

accompaniment as a key factor in Lied dramaturgy are investigated, the genre and stylistic principles of Schubert's Lied as the basis for the formation of performance interpretations are summarized, and the prospects for further interdisciplinary research in the context of musicology, vocal pedagogy, philosophy of art and intercultural interpretation. The work emphasizes the methodological significance of the interaction of poetic-musical drama, structural-typological models of the song, and the functional role of the "vocal-piano" synthesis in the construction of a holistic performance interpretation.

Conclusion. *The obtained results prove that the genre-stylistic specificity of Schubert's "Deutsche Kunstlied" consists in the synthesis of poetic content and instrumental-vocal drama. The analyzed songs ("Gretchen am Spinnrade", "Erlkönig", "An die Musik") illustrate the process of operatic expansion of the Lied, the dramatic effect of the piano accompaniment and the interaction between vocal intonation and the phonetic structure of the German text. The study concludes that Schubert's song artistic model provides a solid foundation for professional performance in academic vocal practice, requiring the singer to combine technical mastery with a text-oriented and stylistically informed approach to interpretation.*

Keywords: *deutsche Kunstlied; Franz Schubert; genre and style features; vocal interpretation; musical and poetic dramaturgy; interaction; chamber and vocal lyrics; performance practice.*

*Стаття надійшла до редакції 22.04.2026,
рекомендована до друку 5.05.2026, оприлюднена 29.06.2026.*
